

AZ ÉLET

„Ha nem gondolunk a halálra, nem gondolunk az életre sem.”

JANN ARDEN

AZ ÉLET HAZUGSÁGGAL KEZDŐDIK.

1992-ben New York városának szövetségi ügyészhelyettese voltam, és az előbbi mondatot az Egyesült Államok egyik leg-hírhedtebb maffiacsaládjának rangidős tagjától hallottam.

Salvatore „Sammy, a Bika” Gravano a legmagasabb rangú amerikai bűnöző volt, aki szövetségi tanú lett. Azért eredt meg a nyelve, hogy elkerülje az életfogytiglani börtönbüntetést, valamint azért, mert hallotta a kormány egy felvételét, amelyen a főnöke, John Gotti csúnya dolgokat mond róla a háta mögött. Az FBI őrizetében Gravano bevezetett a maffiaélet szabályaiba.

Az ember úgy válhat hivatalosan a Cosa Nostra („A mi dolgunk”) tagjává, ha egy titkos ceremónián fogadalmat tesz a főnök, az alvezér és a család tanácsadója előtt. A szertartás után a bűnöző „made man”, vagyis beavatott lesz. A titkos beavatás első kérdése: „Tudod, miért vagy itt?” A kiválasztottnak nem-mel kell válaszolnia, annak ellenére, hogy Gravano szerint csak

a hülye nem tudja, a család vezetői miért találkoznak vele egy nightclub pincéjében.

Az amerikai maffia vezetői majdnem két évtizede megegyeztek, hogy nem vesznek fel új tagot. 1957-ben „lezárták a tagsági könyvet”: ebbe beletartozott, hogy a maffiacsaládok megosztották egymással a dokumentumokat, amelyek tartalmazták tagjaik valós és álnevét, mivel erősen aggódtak a minőség és az informátorok beszívargása miatt. 1976-ban azonban megállapodtak, hogy mindegyik család felvehet tíz új tagot, majd újra lezárják a könyvet, és az új tagokat csak az elhunytak helyére vehetik fel. Ez a tíz új ember minden család számára a legkeményebb sztárgengsztereket jelentette, akiket évekig talonban tartottak. Gravano e „szuper csapat” részeként került be a maffiába.

Egy ilyen hosszú szünet után tíz új tag felvétele nyilvánvalóan jelentett a bűnözés számára. Egy tipikus beavató szertartáson a beavatandónak egy katolikus szentet ábrázoló égő képet kellett tartania, amelyre rá kellett nyomnia jobb kezének vérző mutatóujját, és azt mondania: „A lelkem úgy égjen el, mint ez a szent, ha valaha is elárulom a Cosa Nostrát.” Gravano visszaemlékezett, hogy saját beavatásának drámai befejezésén neki is ezt kellett mondania, de kép helyett lángoló véres zsebkendőt tartott a kezében. A Gambino család nem vette a fáradságot, hogy mindenkinek beszerezzen egy szentképet.

Gravano beavató szertartása nemcsak hazugsággal kezdődött, hanem azzal is végződött. A főnök ismertette az amerikai Cosa Nostra szabályait: robbanószerrel nincs gyilkolás, rendőroket tilos ölni, más beavatottakat hivatalos engedély nélkül tilos eltenni láb alól, más beavatott feleségével nem szabad lefeküdni, és tilos kábítószerrel kereskedni. A maffia az első két szabályt általában betartotta. Az amerikai kormány ugyanis mindenre lecsap, aki ártatlanokat robbant fel vagy rendőroket öl. A beavatottak meggyilkolása, a feleségük elcsábítása és a kábítószer-kereskedelem tilalma azonban hazugság volt. Gravano és

a maffiatársai mindháromat rutinosan végezték. Ahogy ügyész-kollégám, Patrick Fitzgerald magyarázta, ezek olyan szabályok, mint a hokiban a verekedés tilalma: a könyvekben tiltásként szerepel ugyan, a játékban azonban rendszeresen megtörténik.

Az amerikaival szoros kapcsolatban álló szicíliai maffiának volt egy másik szabálya is, amely rávilágított, hogy a tisztességtelenség milyen központi szerepet játszik a szervezett bűnözésben az Atlanti-óceán mindkét partján: az újonnan beavatott tagoknak azt mondták, hogy tilos hazudni a többi beavatottnak – akiket Szicíliában a „tiszteletre méltó ember” elnevezéssel illettek –, kivéve (és ez nem jelentéktelen kivétel), ha meg kell ölni őket. Egyszer megkérdeztem egy másik szövetségi tanút, a szicíliai maffia gyilkosát, Francesco Marino Mannoit erről a szabályról.

– Franco – mondtam –, ez azt jelenti, hogy megbízhatok bennem, kivéve, ha el akarunk tenni láb alól.

– Igen – felelte, de zavarba hozta a kérdésem. – A tiszteletre méltó emberek csak a legfontosabb dolgokról hazudhatnak.

Hazugságokból álló élet. A néma beleegyezés köre. A főnök teljhatalma. Hűségeskük. „Ők ellenünk” világnézet. Hazugságok apró és nagy dolgokról, bizonyos torz hűség szolgálatában. Ezek a szabályok és normák ugyan a maffiát fémjelezték, ám pályám során meglepve tapasztaltam, hogy a maffián kívül is milyen gyakran alkalmazzák őket.

Ügyészi karrierem elején, főként, amikor a maffiával kellett szembenéznem, még inkább meggyőződtem, hogy jó szakmát választottam. A jogi pálya nem volt egyértelmű döntés számomra. Végül azért döntöttem a bűnüldözés mellett, mert úgy gondoltam, így segíthetek leginkább másokon, főként azokon, akik a hatalmasoktól, a maffiavezérektől és a szekálóktól szenvednek. Akkoriban még nem tudtam, de elképzelhető, hogy a döntés elkerülhetetlen volt: tizenhat éves koromban egy olyan élmény ért, amely egész életemet megváltoztatta. Szó szerint pisztolyt szegeztek a fejemhez.

A fegyveres férfi nem tudta, hogy aznap éjjel otthon vagyok. Egy pinceablakon keresztül figyelte, hogy a szüleim elbúcsúznak valakitől, aki a nappali közepén heverészik, amelyet csak a tévé fénye világított meg. Valószínűleg azt gondolta, hogy a nővérem, Trish az. Valójában azonban az öcsém volt, Pete (Trish az őszi szünet után visszament a főiskolára, kisebbik öcsém, Chris pedig cserkészgyűlésen volt). Pár perccel azután, hogy a szüleim elhajtottak, a fegyveres berúgta szerény vidéki házunk bejárati ajtaját, és a pince felé vette az irányt.

1977. október 28., pénteki nap volt, amely megváltoztatta az életemet. New York nagy része a megelőző pár hónapot úgy tartotta számon, mint „Sam nyara”, a várost és a külvárosokat ugyanis egy sorozatgyilkos tartotta rettegésben, aki kocsiiban ülő párokra csapott le. New Jersey északi részének azonban a ramsey-i erőszaktevő nyara volt. A támadót egy Ramsey nevű városban kezdődő bűncselekmény-sorozatról nevezték el. A mi városunk, az álmos Allendale, Ramsey-től nem messze, délre esett.

Miután Pete hallotta a hangos lépteket a nyikorgó pincelépcsőn, és hogy a kutyanak mély, morgó hangot ad ki, felugrott és elbújt. A támadó azonban tudta, hogy ott van. Rászegezte a pisztolyát, és megparancsolta, hogy jöjjön elő rejtékhelyéről. Megkérdezte, hogy van-e még valaki otthon. Pete hazudott: azt mondta, hogy nincs.

Ekkoriban végzős gimnazista voltam, és kockaként kevés közeli barátom volt. Ennek bizonyítékeként aznap este is otthon maradtam, és az irodalmi iskolaújságba készülők között dolgoztam. Egy zseniális társadalmi szatírárt írtam a menő gyerekekről, a szekálókról és a középiskolai osztálytársaktól jövő fojtogató nyomásról. A cikk késett, és nem volt valami briliáns, de nem volt jobb dolgom péntek este. Így a kis hálószobámban az íróasztalnál gubbasztottam, és írtam.

A pincében a támadó azt parancsolta Pete-nek, hogy menjenek a hálószobába. Hamarosan két ember lépteit hallottam az

ajtóm előtt, akik a szüleim szobájába tartottak. Majd még több zaj következett, ahogy a szekrény és a komód fiókjai kinyíltak, majd becsukódtak. Mivel bosszantott a zaj, és kíváncsi voltam, felkeltem és kinyitottam a fürdőszoba fa tolóajtóját, amely összekötötte a szobámat a szüleinkével. A hálószoba fényben úszott, és a fürdőszobán keresztül láttam, hogy Pete az ágy szélén fekszik, arca felém fordul, de a szemét szorosán becsukja.

Bementem a szobába, jobbra néztem, és lefagytam. Egy zömök, középkorú, kötött sapkát viselő fehér férfi turkált a szüleim fiókjában, fegyverrel a kezében. Az idő szinte megállt, illet előtte sohasem tapasztaltam. Egy pillanatra elhomályosult a látásom, majd furcsa ködben tért vissza, és az egész testem lüktetett, mintha a szívem kinőtne volna a mellkasomat. Amikor a fegyveres észrevett, gyorsan Pete-hez lépett, a hátába térdelt, és bal kezével a tizenöt éves öcsém fejéhez nyomta a pisztolyt. Felém fordult.

– Ha megmozdulsz, kölyök, szétloccsantom a fejed.

Nem mozdultam.

A fegyveres durván szólt Pete-hez:

– Mintha azt mondtad volna, hogy senki sincs itthon.

Utána arrébb lépett, és azt parancsolta, hogy feküdjek az ágyra az öcsém mellé. A lábamhoz állt, és azt kérdezte, hol található pénzt. Később megtudtam, hogy Pete-nek volt pénze a farmerzsebében, de nem árulta el. Én mindent elárultam. Minden lehetséges helyet felsoroltam, ami csak eszembe jutott: malacperselyeket, pénztárcákat, a nagyapától különleges alkalmakra kapott pénzeket, mindent. A fegyveres az információk birtokában ott hagyott minket az ágyon fekve, amíg felfedezőútra ment.

Nem sokkal később visszajött, fölénk tornyosult, és ránk szegezte a fegyvert. Nem tudom, meddig uralkodhatott síri csend, de ahhoz elég sokáig, hogy az élmény örökre megváltoztasson. Biztos voltam benne, hogy meghalok. Reménytelenség, pánik

és félelem fojtogatott. Elkezdtem csendben imádkozni, tudva, hogy az életem hamarosan véget ér. A következő pillanatban furcsa hideg csapott meg, és a félelmemet mintha elvágták volna. Elkezdtem töprengeni: azon gondolkodtam, hogy ha először Pete-re lő, akkor legurulok az ágyról, és megpróbálom megragadni a lábát. Majd beszélni kezdtem, vagyis hazudni. Csak úgy dőlt belőlem a hazugság. Azt mondtam neki, milyen rideg a kapcsolatunk a szüleinkkel – vagyis utáljuk őket, ezért nem érdekel, mit visz el, és nem mondjuk el senkinek, hogy itt járt. Egyre csak hazudtam.

A fegyveres rám parancsolt, hogy hallgassak, és mindkettőnket felállított. Majd végiglökdösött a szűk folyosón, miközben meg-megállt, hogy átkutassa a szobákat és a szekrényeket. Már biztos voltam benne – legalábbis ideiglenesen –, hogy nem halok meg, ezért jól megnéztem az arcát, hogy később leírhasam a rendőrségnek. Többször a hátamnak szorította a pisztolyt, és rám parancsolt, hogy ne bámuljam.

Megint elkezdtem beszélni: azt hajtogattam, hogy zárjon be minket valahova, mi pedig ott maradunk, amíg elmegy. Törtem a fejemet, hogy jó helyet tudjak javasolni, ahova bezárhat. Teljesen észszerűtlenül a pince fürdőszobáját ajánlottam, és azt mondtam neki, hogy az apró ablakot úgysem tudjuk kinyitni, mert az apám lezárta téltre. Ez csak részben volt igaz: az édesapám átlátszó műanyagot tett az ablakkeretre, hogy csökkentse a huzatot, de az ablakot könnyedén ki lehetett nyitni, ha megemeltük az alját.

A támadó levitt minket a pincében lévő fürdőszobába, intett, hogy menjünk be, és azt mondta:

– Mondjátok meg anyunak és apunak, hogy jó kisfiúk voltatok. – Majd valamivel kiékelte a fürdőszobaajtót, hogy ne tudjunk kiszökni.

Hallottuk, hogy a garázsajtó kinyílik és becsukódik, ahogy a fegyveres elhagyja a házat. Reszketni kezdtem, amint elmúlt

az adrenalin hatása. Remegve kinéztem a kis ablakon, amelyben hirtelen megjelent a fegyveres arca. Kívülről ellenőrizte az ablakot. A látványtól elakadt a lélegzetem. Miután eltűnt, azt mondtam Pete-nek, hogy ott maradunk, amíg anya és apa hazaér. Pete azonban nem értett egyet. Érvelni kezdett:

– Tudod, ki ez. Másokat is bántani fog. Segítenünk kell.

Ingatag idegállapotomban nem hiszem, hogy teljesen felfogtam, mit mond Pete, vagy hogy mi történt volna, ha tizenkilenc éves nővérünk, Trish is otthon van.

Ellenkeztem vele. Félttem. Pete rövid ideig vitatkozott velem, majd bejelentette, hogy elmegy. Levette a műanyagot az ablakkeretről, elfordította a félhold alakú kilincset, és felnyitotta az ablakot. Lábbal előre kiugrott az udvarra.

Habár valószínűleg csak egy-két másodpercig tartott, úgy emlékszem vissza, hogy hosszú ideig csak néztem a nyitott ablakot az éjszakában. Maradjak vagy kövessem? Aztán átlendítettem a lábamat az ablakon. Amikor anyám kertjének hideg talajára értem, hallottam, hogy a fegyveres ordít. Négykézlábra ereszkedtem, és vadul a ház mögötti sűrű bozótosba másztam. A fegyveres már elkapta Pete-et, most pedig nekem kiabált:

– Gyere ide, kölyök, vagy az öcséd megkeserüli.

Elé álltam, és a fegyveres leszidott, amiért hazudtam neki. Egy újabb okos hazugság következett:

– Azonnal visszamegyünk – mondtam, és a nyitott ablak felé léptem.

– Már túl késő – felelte. – Arccal a kerítésnek!

Aznap este másodjára hittem, hogy meg fogok halni. Utána azonban meghallottam a szomszéd hatalmas szibériai huskyját, Sundance-t, ahogy a kertünkbe termett. Gazdája, Steve Murray, a középiskola némettanára és fociedzője szorosán követte.

A következő pillanatok összemosódtak az emlékezetemben. Az a kép maradt meg, hogy a fegyveres elől a házba rohanok Pete-tel és Murray edzővel a sarkamban, és becsapom az ajtót

magam mögött. Bezártuk az ajtót, a fegyverest pedig odakinn hagytuk az edző feleségével és anyjával, akik követték a férfit, hogy megnézzék, mi okozza a felfordulást. Ettől a tettetől még évtizedekkel később is lelkiismeret-furdalásom van.

Felrohantunk a lépcsőn, lekapcsoltuk a villanyt, és felszerelkeztünk. Egy hatalmas konyhakést vettem a kezembe. Akkoriban még nem létezett a 911 segélyhívó, ezért a telefonközpontot hívtuk, és kapcsoltattuk a rendőrséget. A diszpécser azt ismételtette, hogy nyugodjak meg. Elmagyaráztam, hogy nem tudok megnyugodni, egy fegyveres férfi van a házunknál, aki vissza fog jönni, ezért azonnali segítségre van szükségünk. A bejárati ajtónál vártunk a sötétben, és azon vitatkoztunk, hogy a fegyveres után menjünk-e. Majd egy rendőrautó érkezett a házunk elé. Felvillantottuk a lámpát, és az autó megállt. Feltéptük a bejárati ajtót és a rendőrhöz rohantunk, én mezítláb, egy hatalmas konyhakéssel a kezemben. A rendőr gyorsan félreállt a kocsitól, és a fegyveréért nyúlt. Kiabálni kezdtem:

– Ne, ne! – és a Murray-házra mutattam. – Ott megy. Fegyvere van!

A fegyveres kirohant a ház bejárati ajtaján, és a közeli erdő felé szaladt.

Miközben a különböző körzetekbe tartozó rendőrautók összegyűltek kicsiny utcánkban, ráugrottam tízsebességes Schwinn biciklimre, és mezítláb letekertem a fél kilométert a templomig, ahol a szüleim társastáncórát vettek. Leugrottam a bringáról – nem érdekelt, hogy összetörök –, feltéptem a templom ajtaját, és teljes tüdőből elkiáltottam magam:

– Apa!

Mindenki megállt, és a tömeg elindult felém, anyámmal és apámmal az élen. Az anyám zokogásban tört ki, amint meglátta az arcomat.

A rendőrség aznap éjjel nem találta meg a ramsey-i erőszaktevőt. Pár nappal később letartóztattak egy gyanúsítottat,

de vádemelés nem történt, így elengedték. A ramsey-i erőszaktevő rablásainak és szexuális bűncselekményeinek sora azonban aznap éjjel abbamaradt.

Találkozásom a ramsey-i erőszaktevővel évekig kínozott. Legalább öt évig minden éjjel eszembe jutott – nem gyakran, hanem *minden* éjjel –, és még ennél is tovább késsel a kezemben aludtam. Akkor még nem értettem, de a borzalmas élmény a maga módján egyben hihetetlen ajándék is volt. Mivel azt hittem, vagyis biztos voltam benne, hogy meghalok, a megmenekülésem után az élet értékes, törékeny csodának tűnt. Végzős gimnazistaként elkezdtem naplementét nézni, megfigyeltem a rügyeket a fákon, és észrevettem a világ szépségét. Ez az érzés a mai napig tart, habár néha olyan módon jut kifejezésre, amely giccsesnek tűnhet azok számára, akik szerencséjükre sohasem tapasztalták meg, hogy földi idejüket másodpercekben kell mérniük.

A ramsey-i erőszaktevő korán megtanított, hogy sok minden, amit értékesnek tartunk, nem az. Amikor fiatalokkal beszélék, mindig javaslok egy kissé furcsának tűnő gyakorlatot:

– Csukd be a szemed! – kérem tőlük. – Csak ülj egy helyben, és képzelj el, hogy véget ér az életed! Ebből a nézőpontból az elismerésért és gazdagságért való küzdelem csak illúzió. Házak, kocsik, díjak a falon? Kit érdekel? Meg fogsz halni. Mire akarsz visszatekinteni, milyen ember voltál?

Elmondom nekik, hogy remélem, páran közülük arra akarnak emlékezni, hogy segítettek a rászorulóknak, a gyengéknek, azoknak, akik küzdenek, akik félnek, vagy akiket szekálnak. Hogy kiálltak valamiért. Hogy változást értek el. Ez a valódi gazdagság.

A ramsey-i erőszaktevővel való találkozásom nem tudatosan vezetett a bűnüldözéshez, legalábbis nem azonnal. Továbbra is orvos akartam lenni, és kémia szakosként orvosi előkészítőre

jártam a William & Mary Főiskolán. Egy nap azonban, amikor a labor felé igyekeztem, észrevettem a HALÁL szót egy hirdetőtáblán. Megtorpantam. A tábla a teológia tanszék egyik óráját hirdette, amely egy épületben kapott helyet a kémia tanszékkal. Felvettem az órát, és minden megváltozott. A tantárgy lehetővé tette, hogy egy számomra különösen érdekes témát fedezzek fel, és megvizsgáljam, hogy a világ vallásai hogyan vélekednek a halálról. A teológia a második szakom lett.

A teológia tanszéken megismerkedtem Reinhold Niebuhr filozófus-teológussal, akinek a munkássága nagyon közel áll hozzám. Niebuhr látta a rosszat a világban, és megértette: az emberi korlátok lehetetlenné teszik, hogy bárki is úgy szeresse a másikat, mint saját magát. Mégis sürgető képet festett arról, hogy kötelességünk az igazságra törekedni a gyarló világban. Niebuhr sohasem hallotta, ahogy Billy Currington countryzenész azt énekli, hogy „Isten hatalmas, a sör jó és az emberek örültek”, pedig nagyra értékelte volna ezt a dalszöveget, és habár így nem lett volna belőle sláger, hozzátette volna: „Mégis az igazságra kell törekedni a tökéletlen világunkban.” És Niebuhr szerint az igazságot leginkább a kormányhatalom eszközével lehet utolérni. Lassan leesett, hogy nem leszek orvos. A jogászok ugyanis sokkal közvetlenebbül vesznek részt az igazság kutatásában. Ez a legjobb módja – gondoltam –, hogy változást érjek el.

A MI DOLGUNK

*„Járj kedvében a barátaidnak,
de még inkább az ellenségeidnek!”*

AL PACINO (MINT MICHAEL CORLEONE),
A KERESZTAPA, 2. RÉSZ

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN kilencvennégy szövetségi körzet van, ezeket egy-egy szövetségi ügyész felügyeli, akiket az elnök nevez ki, a kinevezést pedig a szenátus erősíti meg. A hivatal mérete és hatásköre igen változatos. A manhattani hivatal, amelyet New York déli körzeteként ismernek, az egyik legnagyobb és legmegbecsültebb. Híres energiájáról, illetve arról, hogy egyre több bíróság előtti eljárást tud indítani. A hivatalt régóta azzal vádolják, hogy illetékességének gyakorlásában csak egy kérdést vesz figyelembe: „A Földön történt az eset?”

1987-ben csatlakoztam a manhattani szövetségi ügyész hivatalához. Ez álommunka volt számomra. Egy olyan embernek dolgoztam, aki már elindult a legendává válás útján: Rudy Giulianiak.

Amikor 1985-ben végeztem a Chicagói Jogi Egyetemen, még nem tudtam pontosan, milyen ügyvéd akarok lenni. Másodév

után jelentkeztem szövetségi bírósági tanácsadónak: az egykét éves gyakorlat alatt az ember egy szövetségi bírónak segít. A jogi egyetem utolsó évében végül kaptam egy gyakornoki helyet: egy új szövetségi bíró mellett kezdtem dolgozni Manhattanben.

A bíró, John M. Walker Jr. arra bátorított, hogy ha érdekes ügy zajlik, menjünk be a tárgyalóterembe és figyeljünk. 1986 tavaszán a kormány megpróbált egy új szövetségi törvény alapján fogva tartani egy vádlottat arra hivatkozva, hogy veszélyt jelent a közösségre, anélkül hogy lehetősége lett volna óvadékra. Nem akármilyen vádlotról volt szó: Anthony „Kövér Tony” Salerno volt az, a genovai maffiacsalád, vagyis a New York-i olasz maffiaszövetkezetek egyikének a feje.

Kövér Tony akár egy gengszterfilmből is előléphetett volna: nagydarab volt, kopasz, bottal járt, és folyton egy meg nem gyújtott cigaretta lógott a szájában, még a bíróságon is. Reszelős hangján gyakran felkiáltott, hogy alátámassza, amit az ügyvédje mondott:

– Ez felháborító, igentisztőt bíró úr! – háborgott a székéből felállva.

Bizalmasa, Vincent „a Hal” Cafaro, keskeny arcával és sötét szemével a huszonöt éves önmagának tényleg olyan volt, mint egy hal. Hogy bebizonyítsák, Salerno valóban veszélyt jelent a közösségre és az óvadék lehetőségét meg kell vonni tőle, a szövetségi ügyészhelyettesek olyan hangfelvételeket használtak fel, amelyeket egy FBI-os téglakészítő Kövér Tony Palma Boys nevű klubjának egyik asztala alól Kelet-Harlemben, az olasz negyedben. A felvételeken hallatszott, hogy Salerno veréseket és gyilkosságokat rendel el, és igen egyértelműen nyilatkozik saját szerepéről:

– Hogy ki vagyok én? Az istenverte főnök.

Az ügy rávilágított, hogy egy maffiacsaládban a főnököt sohasem kérdőjelezik meg. Az életről és halálról kiejtett szavai

azt jelentették, hogy valaki meg fog halni. A legnagyobb bűn pedig, ha valaki elárulja a családot, vagyis „patkánnyá” válik. A maffia lényege a hűség, és az ember csak akkor léphet ki belőle, ha véget ér földi pályafutása, történjen természetes vagy egyéb okból. Csak a patkányok hagyják el élve a maffiát.

Ott ültem megigézve, ahogy a két ügyész – mindketten szövetségi ügyészhelyettesek – vádolta Kövér Tonyt. Hangfelvételekkel és tanúkkal bizonyították, hogy Kövér Tony és a Hal „ütéseket”, lábtöréseket, megfélemlítő találkozásokat rendeltek el, és a maffiacsalád vezetéséről rendelkeztek. A védelem azzal érvelt, hogy „csak keménykedtek”, de az ügyészek megingathatatlan bizonyítékot nyújtottak be, aláásva a képtelen állítást. A két ügyész csak pár évvel volt idősebb nálam. Egyeses derékkel, világosan és nyíltan beszéltek. Nem túloztak, és nem pózoltak. Szemmel láthatóan nem volt más indítékuk, mint hogy szembeszálljanak az igazságtalansággal, és fényt derítsenek az igazságra. Én is ilyen életet akarok – gondoltam magamban. Bekerülök egy ügyvédi irodához New Yorkba, és szerzek még egy év tapasztalatot, hogy jelentkezhessek szövetségi ügyészhelyettesnek. Így is lett, és ezt az évet valaki miatt sohasem felejttem el.

Huszonöt évesen jogászként dolgoztam egy ügyvédi irodában New Yorkban, ahol nagy szívességet tettek nekem: az év nagy részére elküldtek a wisconsini Madisonba, hogy egy hihetetlenül bonyolult és unalmas biztosítási ügyön dolgozzak. Ajándék volt ez a kiküldetés, hiszen Richard L. Cates volt az úgynevezett helyi tanácsos az ügyben, amelyet a madisoni állami bíróságon tárgyalnak. Az akkor hatvanegy éves Catest azért bérelték fel, hogy helyismerettel segítsen a nagyágyú nagyvárosi ügyvédeknek, akik viszik az ügyet. Dickben a kedvesség és keménység, a magabiztosság és alázat párosát fedeztem fel. Évtizedekkel később rájöttem, hogy ezek a jó vezetés alapjai. Ebben a kiváló

ítélőképességű férfiban erőteljes egyensúly melletti elkötelezettséget is láttam.

Dick 2011-ben hunyt el. Élete egy árvaházban kezdődött, utána a munkájában és kapcsolataiban végig örömet keresett. Feleségül vette élete szerelmét, öt gyermeke született, többször teljesített közszolgálatot, háború idején kétszer a tengerészgyalogságnál szolgált, és sohasem vesztette el lendületét, a fia szávaival élve, „hogyan megvédje a gyengéket az erősek eltiprásától”. A családját kiköltöztette egy Madison melletti farmra, hogy a gyerekei ne puhuljanak el. Kilométereket kerékpározott munkába menet. Folyton játszott a gyerekeivel, majd az unokáival.

Annak ellenére, hogy sok sötétséget tapasztalt, Dick végtelesen érdekesnek találta az embereket és az életet, és mindig nevetett rajtuk. A tanúvallomásokat úgy kezdte, hogy nem volt előtte semmi, még egy darab papír sem, rámosolygott a tanúra, és azt mondta:

– Mondja el a történetét!

Az elméjében és emlékezetében követte a történetet, majd órákig kérdezett.

Nem hiszem, hogy Dick Cates expliciten bármit is tanított volna nekem abban az évben, amikor együtt dolgoztunk. Legalábbis nem emlékszem ilyesmire. Egy éven keresztül azonban kezdő jogászként és leendő férjként mellette voltam, és figyeltem. Láttam, hogy kineveti a kérkedést és a nyomásgyakorlást. Láttam, hogy józan döntéseket hoz, amikor a nagyvárosi jogászokat gúzsba köti a túlbonyolítás és az arrogancia. Láttam, hogy a felesége, gyermekei és unokái pusztán említésétől jókedvre derül. Láttam, mindent megmozgat, hogy ott lehessen a családi eseményeken, vacsorákon, előadásokon. Láttam, hogy nem érdekli, töredékét keresi annak, mint az ügyön dolgozó New York-i és Los Angeles-i ügyvédek. Boldog ember volt.

Ilyen ember akarok lenni – gondoltam. Az életét ugyan tökéletesen sikerült lemásolnom, ám amit tanított, az felbe-

csülhetetlen. Így kell vezetni és élni. Nem gyakran halljuk azt a mondatot, hogy „úgy örülök, hogy egy nagy ügyvédi irodához mentem dolgozni”. Én viszont elmondhatom ezt magamról.

Szövetségi ügyészhelyettesnek lenni olyan politikamentes pozíció betöltését jelenti, amelyben a jogász az Egyesült Államokat képviseli büntető vagy polgári ügyekben abban a körzetben, amelyikben dolgozik. 1987-ben a bűnügyi részlegre kerültem. Munkám során szövetségi ügynököknek (FBI, DEA [Kábítószer-ellenes Hivatal], ATF [Alkohol- és Dohánytermékek, illetve Lőfegyverek Forgalmával Foglalkozó Iroda], titkosszolgálat, az Egyesült Államok postai ellenőrző szolgálata) kellett segítséget nyújtanom szövetségi bűnügyek vizsgálatában, és adott esetben a vádemelésben és a büntetőeljárás lefolytatásában a bíróságon. A következő hat évben mindenféle ügyben folytattam nyomozást és büntetőeljárást: a levéllopástól, a kábítószer-kereskedelemtől és a bankrablástól kezdve az összetett csalásokig, a fegyverkereskedelemig, a zsarolásig és a gyilkosságig. Az első ügyem egy szövetségi ATF-ügynökök elleni gyilkossági kísérlet volt, amelyet egy kábítószerbanda követett el egy házkutatási parancs végrehajtása során. A díler egy tűzlépcsőről nyitott tüzet az ügynökökre, akik megpróbáltak behatolni egy védett kábítószeres helyszínre.

Hogy meggyőzzünk egy vonakodó szemtanút, valljon a banda ellen, az esetért felelős ügynökkel elmentünk egy északmanhattani lakásba, egy kábítószerbandák uralta területre. Az ügynök szerint a tanú azt mondta, hogy ha megbízhat az ügyészben, aki kihallgatja a bíróságon, akkor talán tanúskodik. Hatemeletnyi lépcsőt másztunk meg, míg a nő lakásához értünk, majd az ügynök bekopogott. A tanú ajtót nyitott, és beengedett apró lakásába. Átvezetett az előszobán, ahol egy húszas éveiben járó férfi egy sámlin ült, hátát a falnak támasztva. Nem mozdult és nem szólalt meg, de behatóan tanulmányozott minket. Egy

hátsó szobában egyedül, halkán beszélünk a nővel. Mindent megtettem, hogy rávegyem az együttműködésre, de nem adta be a derekát. Amikor kiléptünk a lakásból, a sámlin ülő férfi továbbra is mozdulatlanul bámult minket. Ahogy az ügynökkel elhagytuk az épületet és átmentünk a járdán az autójához, azt mondtam, hogy a sámlin ülő fickó elég ijesztően nézett ki, és biztos vagyok benne, hogy fegyver volt a nadrágja hátuljába dugva.

– Még jó, hogy tudta, fegyver van nálunk, és így nem csinált semmit – tettem hozzá.

A szövetségi ügyészhelyettesek nem hordanak fegyvert. Ez az ügynök dolga.

Az ügynök hátrafordult.

– Van nálad fegyver? Mert én az enyémet az ülés alatt felejtettem. – Benyúlt a kocsiba, és elővette a fegyverét.

A feleségemnek sokáig nem meséltem erről a kis helyszínelésről.

Rudy Giuliani hivatalában volt egyfajta íratlan szabály, ahogy – gondolom – a legtöbb szervezetnél. A miénk lényege az volt, hogy Rudy a sztár, és a hivatal sikerei neki köszönhetőek. Az ember csak a saját kockázatára szeghette meg ezt a szabályt. Giulianinak hihetetlen önbizalma volt. Fialat ügyészként izgalmasnak találtam rámenős stílusát, részben ezért szegődtem el az irodájához. Imádtam, hogy a főnököm képes magazinok borítóin bírósági lépcsőkön pózol csípőre tett kézzel, mintha ő lenne a világ ura. Tűzbe hozott.

Az ügyészek személyesen szinte sohasem találkoztak vele, ezért különösen lázba jöttem, amikor a karrierem kezdetén megállt az irodám előtt, nem sokkal azután, hogy beosztottak egy hírhedt New York-i személyiséget érintő nyomozásra, aki susogós melegítőt és a nyakában egy Nobel-díj méretű medált hordott. New York állam Al Sharpton ellen indított vizsgálá-

tot, aki állítólag a jótékonyági alapjaiból sikkasztott, én pedig azt a feladatot kaptam, hogy megvizsgáljam, az ügynek van-e szövetségi vonzata. Sohasem láttam Rudyt ezen az emeleten, most pedig ott állt az ajtómban. Azt akarta elmondani, hogy személyesen is követi a nyomozást, és tudja, jó munkát fogok végezni. A szívem idegesen és izgatottan kalimpált, miközben az ajtóban állva előadta motivációs beszédét. Számított rám. Sarkon fordult, hogy elmenjen, de megállt.

– Ó, és akarom azt az istenverte medált – mondta, majd távozott.

Az ügy azonban sohasem került szövetségi szintre. Az állami hatóságok vádat emeltek Sharpton ellen, de a tárgyalás után felmentették. A medál a tulajdonosánál maradt.

Sokáig tartott, míg rájöttem, hogy Giuliani önbizalmát nem mérsékelte alázat. Ennek az egyensúlyhiánynak az lett a következménye, hogy a többieknek kevés levegő maradt körülötte. Egy korai jelzés az első sajtókonferenciám volt. Az FBI-jal dolgoztunk, hogy lefűleljünk egy bűnszövetkezetet, amely Manhattan parkolóiból városi terepjárókat lopott, és szállítókonténerekbe rakodta Bronxban. A konténerek azután Afrikába vagy a Karib-tengeri térségbe tartó hajókra kerültek, ahol aztán eladták az autókat. A nyomozás során – amelyet Mary Ellen Beekman különleges ügynök vezetett, aki, mielőtt csatlakozott a Nyomozó Irodához, római katolikus apáca volt – behatoltak a helyszínre, és titokban lefényképezték a rakodást. Mary Ellen szakterülete az autótolvaj bűnszövetkezetek voltak, illetve az edzett bűnözők meggyőzése, hogy álljanak kormányzati informátornak. És habár nem szerette a trágár beszédet, amely a bűnüldözésben igen elterjedt, kiváló kihallgató volt: hasznosította korábbi karrierjében kifejlesztett képességét, és büntudatkeltéssel eredményesen megpuhította a bűnözőket. Ebben az esetben a tolvajok olyan hatékonyak voltak, hogy az autók már elhagyták az országot, mire a rablást bejelentették. Szenzációs

ügy volt, az FBI és Giuliani pedig úgy döntött, hogy sajtótájékoztatót tart.

A felettesem azt mondta, hogy a pódium mögött kell állnom, amíg Giuliani, New York város rendőrfőnöke és az FBI New York-i irodájának feje beszél a sajtó képviselőivel. Semmilyen körülmények között nem volt szabad megszólalnom vagy megmozdulnom. Majd elismételt egy olyan mondatot, amelyet már korábban is hallottam.

– New York legveszélyesebb helye a Rudy és a mikrofon közötti tér.

Lefagyva álldogáltam hátul, olyan lehettem, mint aki egy kosárlabdás film helyett véletlenül egy másik filmforgatásra tévedt.

Habár Giuliani magabiztossága izgalmas volt, uralkodói stílussal társult, így leszűkül az emberek köre, akik kapcsolatban álltak vele. Csak később jöttem rá, ez mennyire veszélyes: egy vezetőnek ismernie kell az igazságot, ám egy uralkodó nem mindig az igazságot hallja az alattvalóitól. Rudy modora neheztelést váltott ki Manhattan több tucat szövetségi ügyészhelyetteséből, akik közül a legtöbben az ő szövetségi ügyészi hivatalában dolgoztak. Azt gondolták, a hivatal csak egy emberről szól, Rudyról, aki az ügyeinek nyilvánosságát arra használja, hogy kielégítse politikai ambícióit, ahelyett hogy igazságot szolgáltatna. Ez a neheztelés akkor is szembeötlő volt, amikor nagyjából egy évtizeddel később én lettem Manhattanben a szövetségi ügyész, és Giuliani székébe ültem.

Guilinaei egyik prioritása a szervezett bűnözés volt már azelőtt, hogy hivatalba lépett. Ügyészei olyan maffiafőnökök ellen emeltek vádat, mint Salerno, valamint az öt Cosa Nostra család vezetője ellen is büntetőeljárást folytattak, akik a „bizottság” tagjai voltak, vagyis ők osztották el a bűnügyi tevékenységből származó pénzt a családok között, és ők rendezték a vitákat. Ami a legfontosabb, Rudy hivatala polgárjogi ügyeket is indí-

tott, hogy a kormány ellenőrzést gyakorolhasson a nagy szakszervezetek – például a fuvarozók, a villanyszerelők, az ácsok és a dokkmunkások szakszervezete – felett, hogy elvágja a maffiát fő bevételi forrásától és hatalmától, amely abban állt, hogy a szakszervezetek segítségével pénzt zsarolt ki legitim üzletektől. Ez a Cosa Nostra elpusztítására tett sikeres kísérlet jóval azután is folytatódott, hogy Rudy lemondott szövetségi ügyészi posztjáról, hogy politikai tisztségre pályázzon.

A leghatalmasabb maffiacsalád a Gambinóké volt. Mint a többi családot, a Gambinót is Amerikába bevándorló szicíliaiak alapították, akik úgy tettek szert pénzre és hatalomra, hogy először bevándorlótársaikat terrorizálták, majd egész városrészeket és városokat. Az amerikai kormány a maffia elleni erőfeszítések egyik kezdeti lépéseként 1946-ban deportált egy hírhedt maffiavezért, Charles „Mázlista” Lucianót. A gengsztert visszaküldték Szicíliába, ahol fellendítette és újraszervezte a maffiát, és megerősítette a bűnszervezetek Atlanti-óceánon átnyúló kapcsolatát, megkönnyítve az évtizedeken át zajló élénk heroinkereskedelmet. A drogkereskedelem központjában az 1970-es és 1980-as években egy John Gambino nevű férfi állt, aki folyékonyan beszélt szicíliaiul, és „csatornaként” vagy közvetítőként szolgált a szicíliai maffiacsaládok és az amerikai Gambino család között, amelynek rangidős vezetője volt.

Szerencsémre részt vehettem a „csatorna” és a Gambino család ellen zajló ügyben, hiszen a két ügyészből én voltam az egyik az Amerikai Egyesült Államok kontra John Gambino ügyben. Az esetet két másik ügyész kezdte, akiknek személyes okokból félre kellett állniuk. Akkorra felügyelő lettem a hivatalban, és felvettem még egy ügyészt, Patrick Fitzgeraldot – aki a jogi egyetem óta közeli barátom volt –, hogy együtt dolgozzunk az ügyön. Pat ír bevándorlók gyermekeként a Harvardi Egyetemen szerzett jogi diplomát, és egy aprócska lakásban nőtt fel Brooklynban. Az apja portásként dolgozott, és Pat néha helyettesí-

tette, amikor nem kellett iskolába mennie. Gyorsan járt az esze, és mindig önmagát adta, ezért nem okozott neki problémát, hogy a kanapénkon húzza meg magát, és a sörünket igya egy New Jersey-i tengerparti nyaralóban, amelyet pár barátommal együtt béreltünk egy egyetemi nyári szünet alatt.

Fitzgerald 1988-ban, egy évvel utánam csatlakozott a szövetségi ügyészi hivatalhoz, és én felügyeltem a munkáját az első szövetségi bűnügyi esküdtszéki tárgyalásán. Legendásan trehány alak volt, félelmetes memóriával. A tárgyalási kocsijában – egy átalakított bevásárlókocsiban, amelyben dokumentumokat és beadványokat szállított a bíróságra és vissza – rendetlen halomban tornyosultak az ügy kulcsdokumentumai.

– Mindent mappákba kellene rendezned – szidtam meg.

Bólintott. Amikor később visszamentem, láttam, hogy minden dokumentumot címke nélküli mappába rakott, és visszatepte a halomba. Mégis pontosan tudta, melyik dokumentum hol van.

A Gambino-ügy idején már mindketten veterán ügyészek voltunk, és telefonon vitattuk meg, ki lehetne a társa, mivel a Gambino-ügyhöz két ügyész kellett. Én nem jelentkeztem, mert a családommal éppen el akartunk költözni New Yorkból. A feleségem, Patrice, szülőföldje, Iowa kukoricamezőihez és Észak-Virginia zöld külvárosaihoz volt szokva, de így is évekig kibírta New Yorkban. Házasságunk elején, amikor lehetőségem nyílt Rudy Giulianinak dolgozni, felrúgtam a megállapodásunkat, miszerint Virginiában alapítunk családot. Így Patrice-szal hat évig éltünk New Jersey külvárosában: először egy aprócska lakásban egy kerékpárbolt felett, majd egy szerény ikerházat béreltünk. A két cseperedő lányunkkal azonban kinőttük a házat.

Ahogy a konyhában állva beszéltem Fitzgeraldtal, Patrice hallotta, amit mondtam. Hirtelen közbevágott, és arra kért, hogy tegyem le, mert beszélnie kell velem. Azt mondtam Patnek, hogy visszahívom.

– Úgy hangzik, mintha ez életed ügye lenne – mondta a feleségem.

– Tényleg az – feleltem.

– Megvárom. Maradok, hogy végigcsinálhasd az egyik legjobb barátoddal. Hívd vissza, és mondd meg neki, hogy megvan a társa!

Egy évvel elhalasztottuk a költözést.

Pattel együtt hónapokig tanulmányoztuk az ügyet és a maffiát. Először azzal az emberrel beszéltünk, aki az Egyesült Államokban a legjobban ismerte a Cosa Nostrát. Szerencsénkre az irodáját egyetlen folyosó választotta el a miénktől. Kenneth McCabe korábban a New York-i rendőrségen volt detektív, és a maffiaellenes háború kezdetén csatlakozott a manhattani szövetségi ügyészséghez mint nyomozó. Kenny 190 centis és 113 kilós barátságos óriás volt, mély hangján erős New York-i akcentussal beszélt, és betéve ismerte minden maffiavezér arcát, nevét és becenevét. Úgy lett maffiaszakértő, hogy a New York-i rendőrségen, majd a szövetségi ügyészségen eltöltött bő húsz éve alatt számtalan esküvőt, búcsúztatót és temetést felügyelt, és több száz interjút készített maffiatagokkal és renegátokkal.

Az FBI New York-i maffiaellenes csoportja – számomra ismeretlen okokból – régóta vonakodott a maffiatemetésektől és maffiaesküvőktől. Arra tippeltem, hogy az ügynökök nem akarják elhagyni a kertvárost, hogy olyan jelentéktelen eseményeket figyeljenek meg, amelyek mindig hétvégén vagy este zajlottak. McCabe máshogy gondolkodott: úgy vélte, ezeken az eseményeken lehet a legtöbbet tanulni, ha figyel az ember. Ezért ő figyelt és fényképezett, az időjárás körülmények ellenére, hétvégén és éjjel is, éveken keresztül.

A maffia is ismerte Kenny McCabe-et, és furcsamód nemes ellenfélként tisztelték. Kenny megértette, hogy a maffiatagok különös módon becsületes embernek tartják magukat, ezért

egyfajta tisztelettel kezelte őket: soha nem küldött nekik otthonra idézést, és sohasem hozta őket szégyenbe azzal, hogy a feleségük és gyerekeik szeme láttára tartóztatta le őket. Ezért a Cosa Nostrát elárulni készülők gyakran McCabe-bel léptek először kapcsolatba.

Kenny McCabe bevezetett minket a Cosa Nostrával kapcsolatos alapismeretekbe, majd eljött velünk és az FBI kirendelt ügynökeivel az országban bujdosó maffiarenegátokhoz, akik az ügyünk főszereplői voltak. Az egyik ilyen renegát Sammy „a Bika” Gravano, a Gambino maffiacsalád korábbi alvezére, vagyis második embere volt.

Akkor ismertem meg Gravanót, amikor 1992-ben Pattel és Kennyvel az Egyesült Államok egy távoli részében lévő különleges szövetségi börtönbe utaztunk, hogy szemtanúkat hallgassunk ki. Emlékszem, kissé ideges voltam, miközben azt vártuk, hogy a Gambino család alvezére megjelenjen a teremben. Hogy fog menni? Mit fog szólni a két fiatal ügyészhez? Milyen lesz találkozni egy olyan emberrel, aki saját bevallása szerint tizenkilenc gyilkosságot követett el?

A kis termetű Gravano rabruhában és fűző nélküli, gumitalpú cipőben lépett a terembe. Szemével gyorsan felmérte a terepet, majd tekintete az óriás termetű McCabe-en állapodott meg. Nem kellett bemutatni.

– Megtiszteltetés – mondta Kennynek, és kinyújtotta a kezét. Majd Gravano felém és Fitzgerald felé fordult, és beszélni kezdett. Ha McCabe-bel vagyunk, akkor rendben vagyunk.

Gravano kulcstanú volt. Az amerikai kormány megkaparintott egy olyan embert, aki hazugsággal a maffia élére jutott, majd az igazság beismerésére kényszerítette, hogy elpusztíthassa a Cosa Nostrát az Atlanti-óceán mindkét partján. Gravano hazugságokból és gyilkosságokból álló élete alapvető fontosságúvá vált az igazság és igazságosság keresésében. Amikor befejeződött az együttműködés, a tanúvédelmi program

segítségével új életet kezdhetett. (Nem meglepő módon az új személyazonosságával elkövetett bűncselekmények miatt újra börtönben kötött ki.)

Gravano sok mindent tanított nekem a maffia kultúrájáról, és arról, hogy „az élet hazugsággal kezdődik”, ahogy korábban írtam. Ez a szicíliai maffiózó gyilkosról, Francesco Marino Mannojáról is elmondható.

Gravanohoz hasonlóan Franco Mannoit is összezavarta az amerikai igazságszolgáltatási rendszer. Nem értette például, hogy Fitzgeraldtal miért akartunk tudni minden erőszakos bűncselekményéről, mielőtt tanúként az amerikai bíróság elé idézzük. Természetesen az amerikai törvény kötelezett minket, hogy átadjunk minden olyan információt, amely megkérdőjelezheti a tanúnk szavahihetőségét. Habár Mannoia össze volt zavarodva, az Olaszországgal kötött mentességi megállapodás értelmében együtt kellett működnie az amerikaiakkal, ezért részletesen beszámolt mind a huszonöt gyilkosságról, amelyben részt vett.

Az 1980-as években Szicíliában számos maffiagyilkosságban elcsalták az elítélt tiszteletre méltó tagot egy távoli helyszínre, majd megfojtották. Órákon át hallgattuk, hogy Mannoia tárgyilagos beszámolóiban leírja a kidolgozott cseleket és munkájának brutális utolsó perceit. Úgy gondolta, hogy megfojtani valakit tisztességes gyilkossági mód – ehhez négy másik erős ember szükséges –, ellentétben azzal, ha valakit gyáván, távolról lőnek le pisztollyal.

Mannoia elmagyarázta a bonyolult szabályt, miszerint a maffia tagjainak tilos közvetlenül feltárni, hogy a Cosa Nostra tagjai. Mint az amerikai maffiában, a személyazonosságot titokban kellett tartani, és egy tagot a másiknak csak egy olyan harmadik tag mutathat be, aki mindkettőjüket ismeri. Ez a személyazonosság felfedését tiltó szabály furcsa szerepet játszott egy kettős gyilkosságban, amelyben Mannoia is részt vett.

Elmondta, hogy azt a feladatot kapta a maffiacsalád néhány másik tagjával egyetemben, hogy kivizsgáljanak egyes engedély nélküli bűncselekményeket, amelyeket a család területén követtek el. Kötelességtudóan összegyűjtötték a szokásos gyanúsítottakat, két férfira szűkítve le a kört. Mindkettőt elvitték egy távol eső helyre, és egyenként kihallgatták őket. Annak ellenére, hogy olyan klasszikus technikákhoz folyamodtak, mint a fogolydilemma – mindkét gyanúsítottat biztosítva, hogy a másik vallani fog ellene –, nem tudtak vallomást kicsikarni. A két kihallgató csapat összeült, és Mannoia beszámolója szerint arra jutottak, hogy a két bűnöző ártatlan a kérdéses tettekben. Megkérdeztük, mi történt utána.

- Megfojtottuk őket – válaszolta tárgyilagosan.
- De miért? – kiáltott fel Pat Fitzgerald. – Ártatlanok voltak.
- Mert a kérdésekkel felfedtük, hogy a Cosa Nostra tagjai vagyunk. Nem engedhettük, hogy ezek után életben maradjanak.
- Akkor mi értelme volt a kihallgatásnak? – vágtam közbe. Mannoia összehúzta dús szemöldökét, és így felelt:
- Nem értem a kérdést. Ez volt a kötelességünk.

Mannoia volt az első maffiózó gyilkos, akit tanúskodásra kérünk fel John Gambino ellen. Utána egy másik szicíliai maffiózó gyilkos, Gaspare Mutolo következett, aki szintén együttműködő tanú lett. Olasz kollégáink egy üres kolostorban rejtegették vidéken, és a tanúvallomása előtt Fitzgeraldtal és FBI-ügynökökkel Rómába repültünk, hogy beszéljünk vele. Miközben házi tésztát ettünk, amelyet a profi bérnyilkos készített, Mutolo beszámolt a Cosa Nostrában tiszteletre méltó emberként élt életéről.

Bárcsak azt mondhatnám, hogy éreztem valami különlegeset, amikor a tömeggyilkos egy csésze eszpresszót nyújtott át nekem az üres kolostorban. Egy mozifilmben vészjósló zene szólt volna, vagy a fények elhalványulnak. A valóságban azonban nem így történt. A gonosznak hétköznapi arca van. Nevet,

sír, hárít, érvel, és finom tésztát készít. Ezek a gyilkosok kitörhetetlenül átléptek az emberi életben egy határt azzal, hogy szándékosan más életet választottak. Mindegyikük saját történetet gyártott, hogy megmagyarázza és igazolja a gyilkosságokat, amelyeket elkövetett. Egyik sem tekintette magát rossz embernek. És ha valaki kérdezte, mindig ugyanazt felelték:

– Az első alkalom nagyon-nagyon nehéz volt. Utána már nem annyira.

Mutolo annyi embert meggyilkolt, hogy nem is emlékezett mindre. Miután vagy harmincat megnevezett, hozzátette, hogy számoljunk hozzá még hetet vagy nyolcat. Felidézte, hogy megölt egy Galatalo nevű embert. Majd visszaemlékezett, hogy egy húsbárdal lesújtott egy másik Galatalo nevű emberre, aki azonban nem halt meg. A tanúk padján eszébe jutott, hogy valójában *még egy* Galatalo nevű embert meggyilkolt, szóval összesen két Galatalót ölt meg, egyet pedig csak mellkason csapott egy húsvágó bárdal.

Nappal a bíróságon voltam, miközben Mutolo vallott, elárulva a maffia élet és halál fölötti uralmának titkait, az estét pedig Sammy „a Bika” Gravanóval töltöttem egy óvóhelyen, amelyet az Egyesült Államok Rendőrbírói Szolgálat felügyelt. Gravano korábban tanúskodott a brooklyni szövetségi bíróságon John Gotti családfőnök ellen, ahol a védőügyvédek felsorolták a tizenkilenc gyilkosságot, amelyben részt vett. Sammy „a Bika” nem tudta ugyan, de az volt a stratégiánk, hogy a gyilkosok bemutatása során az esküdtszék megunja a maffiagyilkosságok részleteit, mire Gravano-ra, a sztártanúnkra kerül sor. Azt reméltük, hogy ez elfogadhatóbbá teszi a maffiózót az esküdtszék számára.

Gravano ugyanakkor ezt kissé szakmai szégyennek vette. Az egyik este besétáltam az óvóhely konferenciaszobájába. Gravano egy New York-i bulvárlapot dobott elé az asztalra undorodó arckifejezéssel. Olvasott egy cikket, hogy mennyi hulláért

felelnek a kegyetlen szicíliai gyilkos tanúink, és ez a szám sokkal magasabb volt, mint az ő rekordja. Az újságra mutogatva Gravano felordított:

– Jesszusom, Jimmy, egy istenverte iskolás lánynak tüntetsz fel.

Egy tucat nyomozó és ügyész munkájának köszönhetően sikerült megtörni a Cosa Nostra befolyását a szakszervezetek felett, a vezetői rács mögé kerültek, a hatalma pedig az Atlanti-óceán mindkét oldalán meggyengült. John Gambino tárgyalásán az esküdtszék végül gyanús körülmények között tizenegy az egy ellen szavazattal az összes legsúlyosabb vádban határozatképtelen lett,* Gambino azonban bűnösnek vallotta magát az újratárgyalása előtt. Tizenöt év szövetségi börtönre ítélték, és azóta meghalt. Még mindig vannak olyanok New Yorkban, akik olasz maffiózónak nevezik magukat, de már pitiáner bűnözők szedett-vedett társaságáról van szó, ami zavarba hozná Mázlista Lucianót. Inkább a *Maffiózók* sorozatra emlékeztetnek, csak terapeuta nélkül.

---

* A legtöbb amerikai államban büntetőügyek esetén az esküdtszéknek egyhangú ítéletet kell hoznia. (A ford.)